

УДК 371.15

DOI 10.33251/2522-1477-2019-6-104-113

ПЛАЧИНДА Тетяна Степанівна,

доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук, Львівська академія Національного авіаційного університету

ДОВГА Тетяна Яківна,

кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

ЛЕВЧЕНКО Оксана Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та російської мови, Донецький національний медичний університет

ІНТЕРПРЕТУВАННЯ ОЦІННИХ СУДЖЕНЬ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ЗВО

У статті порушується проблема іміджу викладача закладу вищої освіти. Авторами запропоновано суб'єктам освітнього процесу висловити свої погляди щодо іміджу сучасного викладача через відповіді на питання анкети «Імідж викладача». Проведене дослідження дало змогу з'ясувати що саме необхідно робити для формування позитивного іміджу викладача, тому подальше дослідження буде спрямоване на розробку та впровадження рекомендацій щодо формування позитивного іміджу викладача закладу вищої освіти.

Ключові слова: імідж викладача, професійна компетентність, професійні якості, зовнішній вигляд викладача, особистість викладача, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. В науково-педагогічній літературі останніх років простежується посилення інтересу зарубіжних і українських вчених до проблеми іміджу викладачів закладів системи вищої освіти. Це пояснюється тим, що освіта сприймається суспільством як одна з життєвих цінностей, вона є ефективним засобом капіталовкладення в майбутнє, тому зростає значущість професійної діяльності викладача вишу та її затребуваність на ринку освітніх послуг. Саме від особистості викладача, його професіоналізму залежить сьогодні професійна підготовка фахівців різноманітних галузей у будь-якій державі світу. Місія сучасного викладача не обмежується лише якісною організацією освітнього процесу та високим рівнем професійної підготовки студентів. Викладач покликаний виконувати еталонну функцію – його професійний образ (бездоганний зовнішній вигляд, особистісна та професійна культура, інноваційне творче мислення, відповідальне ставлення до своїх професійних обов'язків тощо) повинен слугувати для майбутніх фахівців взірцем позитивного іміджу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць з проблеми дослідження вказує на те, що проблема іміджу викладача вишу знайшла різнобічне втілення в працях вітчизняних та зарубіжних представників психолого-педагогічної науки.

Проблемою дослідження іміджу викладача займалися такі представники російської науки, як Т. Бусигіна, Л. Донська, О. Сисоєва, А. Тараканова та ін., які зосереджували увагу, переважно, на психологічних аспектах іміджу викладача та особливостях його динаміки в процесі професійного становлення, що відбувається під пильною увагою «аудиторії іміджу», тобто студентів, викладачів, керівництва освітнього закладу.

Л. Донская вважає імідж викладача інтегральною характеристикою, що представлена сукупністю зовнішніх і внутрішніх індивідних, особистісних, індивідуальних і професійних якостей педагога, а діяльність викладача з формування власного іміджу – усвідомленою та такою, що не може відбуватися за відсутності рефлексії. При цьому, ідеальний викладач, на переконання дослідниці, володіє такими якостями:

1) в професійній сфері – глибоким знанням дисципліни, що викладає, умінням зацікавити своїм предметом, грамотним і дохідливим викладом матеріалу, високим інтелектом;

2) в особистісній сфері – вимогливістю, відповідальністю, комунікабельністю, порядністю;

3) в візуальній сфері – гарними манерами, виразним мовленням, чарівністю, підтягнутою фігурою [6, с. 147].

Т. Бусигіна стверджує, що такі характеристики іміджу, як «особистісна позиція педагога, його професійні знання, вміння, навички, індивідуально-особистісні якості, емоційно-вольовий та моральний потенціал особистості тощо, інтегруючись і утворюючи єдину структуру іміджу, піддаються адаптації до мінливих зовнішніх умов і диференціюються з уявленнями студентів про педагога на різних етапах їхнього навчання [2].

А. Тараканова висловлює думку про мінливість іміджу та його залежність від зовнішнього оточення: «Динамічна характеристика іміджу педагога проявляється в здатності трансформуватися під впливом двох факторів: з плином часу змінюється сам педагог, його особистісно-професійні якості, в той же час трансформуються очікування від нього студентів, колег, керівництва вузу». Аналіз наукових тлумачень іміджу, проведений А. Таракановою, дозволив їй стверджувати, що це дуже багатовимірне явище, яке включає в себе характеристики, які, на перший погляд, суперечать одна одній. Зокрема, імідж одночасно визначається і динамічністю, і усталеністю. Динамічність, рухливість, гнучкість іміджу проявляється в його здатності коригуватися, змінюватися з плином часу зі зміною виділених зовнішніх умов, вимог, що висуваються до його носію і внутрішніх змін особистості. А його усталеність виражена здатністю іміджу не залежати від ситуативних, одномоментних факторів. Так, наприклад, зовнішній вигляд (зачіска, стиль одягу тощо) у людей з усталеним іміджем не залежить від мінливих модних віянь [12, с. 71].

О. Сисоєва поділяє думку А. Тараканової про динамічний характер іміджу й те, що імідж викладача змінюється з плином часу під дією двох основних факторів, як-от: змінюється сам педагог, його особистісно-професійні властивості (можуть відбуватися професійні та особистісні деформації) та змінюються студенти, їхні інтелектуальні можливості і запити, індивідуально-психологічні особливості. Автор слушно зауважує, що соціальні очікування студентів спираються на певний стереотип сприйняття професії «викладач вузу», який склався в суспільстві. При цьому, кожна група, кожен студент має свою специфіку сприйняття, свої установки, свої еталони-стереотипи про наявне та необхідне в образі викладача. Отже, вивчення іміджу, на переконання О. Сисоєвої, необхідно здійснювати в контексті соціально-психологічних особливостей студентської аудиторії [11, с. 212].

В Україні до вивчення різноманітних аспектів іміджу викладача зверталися вчені Н. Бутенко, О. Грейліх, Т. Довга, В. Ісаченко, О. Марченко, Н. Прус, О. Романовська, Т. Туркот, С. Фатальчук та ін. Завдяки проведеним дослідженням, вітчизняна наука збагатилася різними підходами до вивчення сутності та структури іміджу викладача сучасного вишу, технологіями його формування та вдосконалення.

Дослідниця В. Ісаченко розподіляє професійно-педагогічний імідж викладача вищої школи за емоційним критерієм на два типи: позитивний, що викликає зацікавлене ставлення і довіру, високий рейтинг і впевненість у виборі; негативний, який складається стихійно. При цьому, позитивний імідж переважно сприяє підвищенню престижу і репутації, а, отже, авторитету і відповідного емоційно-вольового впливу особистості викладача вищої школи на студентську аудиторію [7, с. 12].

Т. Туркот виокремлює такі компоненти іміджу викладача: 1) професіоналізм і компетентність; 2) ерудиція; 3) творча енергія; 4) високий рівень загальної і педагогічної культури; 5) психологічно-індивідуальні якості (емпатія, чуйність, рефлексивність, доброзичливість, уміння запобігати конфліктам; 6) міцне фізичне і психічне здоров'я; 7) зовнішня естетична привабливість (бездоганна охайність, доречний одяг, макіяж, прикраси, хода, постава, привітні посмішка, вираз обличчя) [13, с. 486-487].

О. Романовська вважає, що імідж викладача вищої школи можна визначити як динамічний образ, що представляє сукупність зовнішніх (візуальна привабливість, культура вербального і невербального спілкування), професійних (професійна культура) і внутрішніх (особистісні якості, моральні, етичні норми та ін.) характеристик, який створюється в результаті прямого їх сприйняття в процесі взаємодії педагога з учасниками педагогічного процесу, або опосередковано через думку інших людей. Імідж не завжди повністю відображає особистість його носія, але незалежно від цього, образ може викликати до себе як позитивне, так і негативне ставлення [10, с.144-145].

Н. Прус описує специфіку іміджу викладача іноземних мов і визначає його як динамічний, інтегральний, цілісний образ, що характеризується полікультурністю, відкритістю, іншомовною комунікативною спрямованістю і формується у свідомості студентської аудиторії, колег під час виконання професійно-педагогічних функцій. Полікультурність іміджу зумовлена посередницькою функцією викладача як носія лінгвокраїнознавчого потенціалу, що позначається на інтелекті, кругозорі, зовнішньому вигляді, манері спілкування тощо [9, с. 7].

У багатьох розвідках позитивний імідж викладача позиціонується як ефективний засіб його професійної діяльності в умовах освітнього процесу сучасного вишу. Приміром, С. Фатальчук і С. Якущенко зазначають, що головною метою кожного викладача ЗВО є зацікавленість студентів у вивченні його дисципліни, хороші результати, повне засвоєння матеріалу. Наявність у викладача позитивного професійного іміджу сприяє встановленню контактів зі студентською аудиторією, утвердженню викладача як авторитетного джерела інформації та особистості, яка своїм прикладом, знаннями та поведінкою може позитивно впливати на молоде покоління [14, с.120].

О. Марченко вважає, що викладач має бути еталонною моделлю у формуванні іміджу студентів: «Професія викладача – це особливий хист, володіння набором яскраво виражених здібностей до спілкування, естетичної уяви, тілесної пластики, мовної чарівності. Для того, щоб бути дизайнером особистості та формувати у студентів професійно-особистісний імідж, вибудовувати технологію життєдіяльності, людина повинна мати сильну духовну енергетику, величезний багаж знань і вмінь. У своїй роботі викладач повинен особливе значення надавати системному пізнанню особистості студента, осмисленню свого внутрішнього досвіду, технологічності використання знань і т.д.» [8, с. 196].

В науково-педагогічній літературі широко висвітлюються окремі характеристики викладача, які слугують показниками зовнішнього (візуального) іміджу. Не лишаються поза увагою дослідників особистісно-професійні якості викладача (інтелігентність, організованість, відповідальність, самобутність і т. ін.). Існує низка робіт, автори яких вивчають зв'язок іміджу з педагогічною майстерністю та професійною компетентністю педагога вищої школи.

Так, Н. Бутенко звертає увагу на крайнощі, до яких вдаються окремі викладачі, обираючи стиль одягу та манеру поведінки в закладі освіти: «Іноді в спробах здобути прихильність аудиторії викладач свідомо вдягається для неї, щоб не змінити її стереотипи сприйняття. Наприклад, викладач, котрий бажає підкреслити свою молодість і демократичність, одягає одяг зі студентського «репертуару»: джинсовий костюм, модний шкіряний ремінь тощо. Цілковиту байдужність до одягу і зовнішності теж можна інтерпретувати як саморекламу: мене не цікавить зовнішня форма, я вище від цього. Водночас треба вміти додержуватися певної міри, бо цілком природньо, що для досягнення

успіху в педагогічній взаємодії навіть молодий викладач повинен тримати певну соціальну дистанцію зі студентами» [3, с.100].

О. Грейліх підкреслює значення професійного мовлення для діяльності викладача: «Слово є дуже сильним інструментом у руках викладача. Щоб досягти взаєморозуміння з студентами, він мусить уникати (не демонструвати в словах, тоні, інтонації) скептицизму, нестриманості, недовіри чи сумніву в позитивних якостях дітей, навіть якщо вони погано вчаться, порушують дисципліну. Викладач є однією із знакових, авторитетних фігур для батьків і їхніх дітей, його оцінки, прогностичні судження мають для них неабияке значення. Тому його слова повинні містити в собі і бачення позитивних якостей студента, і оптимістичний сценарій її майбутнього. При цьому доречно мати на увазі, що неврози (неврастенія, істерія, психостенія), психічні травми (страх, закомплексованість, різноманітні синдроми), моральна втома і виснаженість студента є результатом неосвіченості і низької етичної, мовленнєвої культури викладача» [4, с. 28].

Існує ряд робіт, автори яких розглядають імідж викладача в контексті складових його професійної компетентності. Так, Т. Довга вважає важливою іміджевою характеристикою компетентність педагога в часі, оскільки час виступає важливим фактором отримання освіти. Зазначена компетентність є передумовою успішної взаємодії викладача з соціальним оточенням і освітнім середовищем вузу, сприяє виробленню у нього конструктивного стилю життя, навичок самоорганізації і самоменеджменту, зумовлених специфікою викладацької діяльності [5, с.100].

Метою статті є аналіз відповідей респондентів анкети щодо іміджу викладача та систематизувати складові позитивного та негативного іміджу педагога.

Виклад основного матеріалу. Нас зацікавила думка викладачів і студентів стосовно іміджу викладача в освітньому процесі вищого закладу освіти. З цією метою нами було розроблено анкету з використанням Google Форм. Анкету було оприлюднено в соціальній мережі Facebook. В опитуванні взяли участь 76 респондентів – викладачі та студенти різних вишів, з них 41 викладач (53,9%) та 35 студентів (46,1 %). Жіночої статті – 62 особи (81,6%), чоловічої – 14 осіб (18,4%). Вікові межі опитуваних – від 17 до 59 років. Відповіді респондентів автоматично підраховувалися системою Google.

Анкета включала наступні питання: 1) Наскільки важливим для Вас є зовнішній вигляд викладача; 2) Якими модними елементами одягу та взуття можна доповнити повсякденний діловий костюм викладача?; 3) Наскільки важливим для Вас є дотримання викладачем норм професійної етики?; 4) Запропонуйте п'ять ознак позитивного іміджу викладача; 5) Назвіть п'ять рис, які утворюють негативний імідж викладача; 6) Як Ви ставитеся до наявності видимих татувань у викладачів; 7) Який стиль спілкування у професійній діяльності викладача Вам подобається більше; 8) Який з аспектів особистості є більш важливим для професійної діяльності викладача?; 9) Як Ви ставитеся до висвітлювання особистого життя викладача в соціальних мережах; 10) Як Ви ставитеся до шкідливої звички паління у викладача; 11) Розмістіть наведені особистісні характеристики викладача у порядку спадання їхньої значимості (10-найважливіший 1 – неважливий): охайність, справедливість, організованість, відповідальність, дисциплінованість, почуття гумору, вихованість, толерантність, працьовитість, інтелігентність та 12) Розмістіть наведені професійні якості викладача у порядку зростання їхньої значимості (1-неважливий 10 найважливіший): знання предмета викладання, культура професійного спілкування, гуманне ставлення до студентів, вміння доступно викладати, застосування ІТ – технологій, емоційність, індивідуальний підхід, професійне мовлення, зовнішній вигляд, професійна поведінка.

На питання про важливість зовнішнього вигляду викладача були запропоновані наступні відповіді: дуже важливо – 18 осіб (23,7%), важливо – 53 (69,7%), неважливо – 5 (6,6%). Тобто, значення зовнішнього вигляду викладача визнається більшістю респондентів.

Як модні доповнення до повсякденного костюма викладача, були запропоновані наступні варіанти: годинники, окуляри, мобільні гаджети; зручне взуття (черевики без

підборів, кросівки); спортивний одяг (футболки, джинси); допоміжні деталі одягу (шалики, хустки, яскраві акценти); стильні прикраси (брошки, кулони, браслети) тощо. Респонденти допускають використання викладачами різних варіантів стилю, але застерігають від агресивного, провокативного та вульгарного в образі. Загалом, відповіді свідчать, що будь-які сучасні та стильні елементи можна додавати до повсякденного одягу викладача, якщо вони підкреслюють його індивідуальність.

Переважна більшість опитаних вважають дотримання викладачем норм професійної етики дуже важливим (41 особа, 61,8%), а 28 осіб (36,8%) – важливим. Лише 1 особа (0,76 %) не надала цьому значення.

Відповіді респондентів стосовно *позитивних* іміджевих ознак ілюструють значне розмаїття думок, що підтверджує різноплановий та інтегрований характер іміджу. Наведемо приклади:

«Володіти державною мовою, мати охайний зовнішній вигляд, бути ввічливим та стриманим по відношенню до студентів, уміти розрядити ситуацію, мати почуття гумору».

«Знати свій предмет, уміти користуватися сучасними гаджетами, навчатися впродовж життя, бути мобільним, не соромитись визнавати свої помилки».

«Вихованість, розсудливість, любов до своєї справи (предмету), повний нейтралітет до політики чи будь-яких ідеологій, повага до людини незалежно від її віку і статусу».

До ознак позитивного іміджу викладача респонденти віднесли характеристики, які можна умовно поділити на такі групи: *професійні якості; ставлення до студентів; зовнішній вигляд; особистісні якості і загальна культура; емоційні стани*.

До якостей, що характеризують професійну компетентність викладача, респонденти віднесли:

– мотиваційні: бажання викладати; любов до своєї справи (предмету), щире захоплення своєю справою, вміння викликати інтерес у студентів до свого предмету, вміння зацікавити та сфокусувати увагу на своїх словах;

– фактичні знання та методичні вміння: знання свого предмету, обізнаність у сучасних трендах свого фаху; вміння цікаво подавати навчальний матеріал, неординарний підхід до роботи, знання інноваційних технологій, вміння використовувати педагогічні техніки та технології на практиці;

– самоосвітні потреби: прагнення до самовдосконалення, готовність навчатися протягом життя, професійна мобільність.

Ставлення до студентів респонденти описали так: гуманістична спрямованість, людяність, чуйність, повага до студентів та колег; уважне ставлення до студентів: розуміння, тактовність, ввічливість, стриманість; справедливість та прозорість оцінювання, врахування індивідуальних особливостей та інтересів; простота у спілкуванні (відсутність зверхності).

Ознаками гідного зовнішнього вигляду опитувані вважають: охайність, естетичну привабливість, приємну зовнішність, естетичний (елегантний) зовнішній вигляд, вдало дібраний гардероб, сучасний одяг, стильні прикраси, доглянуте волосся, стриманий макіяж, доречні аксесуари, манікюр, приємні парфуми, вміння гарно одягатись, наявність особистого стилю.

Викликають повагу у респондентів такі особистісні якості: почуття гумору, комунікабельність, толерантність, терплячість, відповідальність, доброзичливість, організованість, дисциплінованість, виваженість, вихованість, інтелігентність, культура мовлення, дотримання норм етикету.

Характеризуючи емоційну сферу викладача, учасники опитування називають: привітну посмішку, гарний настрій, вміння управляти емоціями, стриманість, життєрадісність, позитивна налаштованість, оптимізм.

Аналіз анкет дозволив дійти висновку, що студенти помічають і належним чином оцінюють *негативні риси* викладачів. Про це свідчать такі висловлювання:

«Зневажливе ставлення до студентів, брудний одяг і взуття, читання матеріалу лекції з підручника, грубість у спілкуванні».

«Використання подвійних стандартів, зверхність, низький фаховий рівень, формальне ставлення до своїх обов'язків, невміння зрозуміти донести свою думку».

«Недовіра, зверхнє ставлення, залякування студентів, непоступливість, небажання допомогти чи приділити увагу в позааудиторний час».

«Байдужість до проблем студентів, формальне «читання» матеріалу, неадекватність поведінки, невідповідність до занять, непунктуальність (запізнання, розмови по телефону, затримка студентів після занять)».

«Консерватизм. Самовпевненість (не плутати з упевненістю в собі). Самозакоханість. Незнання новин і новинок. Неінформатизованість».

«Відчуття влади та переваги над студентом Невпевненість в собі Невміння чітко подати матеріал, обрати головне Зневага до запитань студентів. Суворість на межі зі злістю»

Узагальнення отриманих відповідей призвело до виокремлення аспектів діяльності та поведінки викладача, які утворюють *негативний імідж*:

– Неналежний зовнішній вигляд: неохайний зовнішній вигляд (брудний одяг і взуття); відсутність смаку та власного стилю в одязі; недоречне вбрання; одяг, що не відповідає віку; екстравагантний одяг; строкатість або безбарвність одягу, багато зайвих деталей; відсутність зачіски та манікюру, завеликі прикраси, неприємний запах (тютюну).

– Вади спілкування: надмірна балакучість, невміння слухати, схильність до штампів, догм і рутини; брак педагогічної майстерності, повчальна манера мовлення, категоричність, владність, формалізм під час спілкування з колегами та студентами; агресія по відношенню до студентів, придушення студентських ініціатив, фамільярність, грубість, злість, пихатість, байдужість.

– Непрофесійне викладання: погане володіння матеріалом, низька кваліфікація, застарілість знань та методів викладання, невміння донести інформацію, небажання передати знання, мовні помилки під час викладання.

– Негативні риси характеру і поведінки: невихованість, прискіпливість, відсутність почуття гумору, нечесність, вульгарність, занудність, непривітність, невірноваженість, грубість, недобррозичливість, лицемірство, неорганізованість, недисциплінованість.

– Наявність шкідливих звичок: тютюнопаління, вживання нецензурних слів і виразів, агресивність, конфліктність.

Ставлення респондентів до наявності видимих татуювань у викладачів розподілилися наступним чином: 49 осіб (64,5%) відповіли, що їм все одно, 7 осіб (9,2%) позитивно ставляться до видимих татуювань і негативно – 20 осіб (26,3%).

Щодо стилю спілкування у професійній діяльності викладача перевагу віддають неформальному стилю – 43 особи (56,6%), а діловому 33 особи (43,4%).

На питання «Який з аспектів особистості є більш важливим для професійної діяльності викладача?», майже всі респонденти (69 осіб, 90,8%) віддали перевагу внутрішньому світові викладача і лише 7 опитаних (9,2%) віддали перевагу зовнішньому вигляду.

До висвітлювання особистого життя викладача в соціальних мережах байдуже ставляться 30 осіб (39,5%), негативно – 7 (9,2%), позитивно – 24 особи (31,6%). Решта надали своє бачення, наприклад: «у соціальних мережах потрібно висвітлювати тільки те, що буде сприяти моральному перетворенню студентів»; «цікаво сформулювати повний образ особистості, але деякі аспекти життя мають лишатися особистими»; «що занадто, то не здорово»; «кожен має право на особисте життя, і кожен вирішує сам для себе, що прийнятно публікувати, а що ні»; «викладач повинен мати почуття міри і не забувати про етикет»; «він має усвідомлювати свою публічність, поширюючи приватну інформацію про себе та колег в мережі»; «особисте життя» – широке поняття, позитивно ставлюсь, якщо висвітлюються ті аспекти, які пов'язані з професійною діяльністю»; «все має бути в міру, викладач така ж людина, але інтимні подробиці демонструвати не слід»; «якщо висвітлюються подорожі, участь у конференціях, значні особисті події, захоплення (хобі) й інше, то позитивне ставлення» тощо.

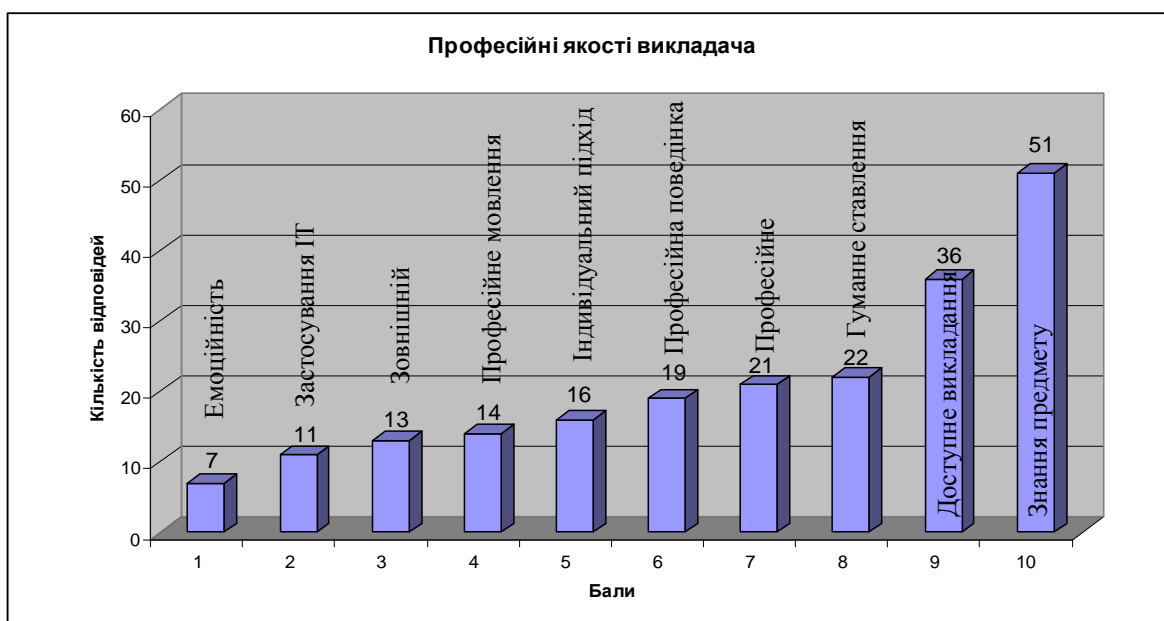
Щодо шкідливої звички паління у викладача, негативне ставлення у 36 осіб (47,4%), позитивне у 1 особи (1,3%) та байдуже – 39 особам (51,3%).

Особистісні характеристики викладача у порядку спадання їхньої значимості респонденти розмістили наступним чином Рисунок 1. Приведена нижче діаграма висвітлює найбільшу кількість голосів по кожному запропонованому елементу.

Рис. 1 Особисті характеристики викладача

Професійні якості викладача у порядку збільшення респонденти розмістили наступним чином Рисунок 2. Приведена нижче діаграма висвітлює найбільшу кількість голосів по кожному запропонованому елементу.

Рис. 2 Професійні якості викладача

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сучасні зміни, зокрема потужне інформаційне середовище, вимагає від особистості, а надто від викладача пролонгованого самовдосконалення. Стрімкий розвиток світу, інноваційні погляди студентської молоді на життя спонукали нас на проведення даного опитування. Щодо зовнішнього вигляду викладача, для нас стало несподіванкою, що для більшості студентів це не має значення. Сучасний студент надає перевагу професіоналізму, комунікабельності та гуманізму викладача.

Відповіді респондентів стали для нас підґрунтям для наступних висновків.

З погляду респондентів, що взяли участь в опитуванні, в іміджі викладачів викликають осуд та суттєво знижують якість освітнього процесу:

- відсутність суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача зі студентами;
- відсутність особистісно зорієнтованого підходу до студентів;
- відсутність смаку в одязі, створенні власного образу;
- відсутність почуття гумору;
- авторитарний (чи ліберальний) стиль діяльності;
- низький рівень професійної культури;
- невміння керувати власними емоціями, загальним станом;
- невміння передбачати та розв'язувати конфлікти.

Зважаючи на те, що більшість опитаних акцентують увагу на внутрішньому світі викладача, у останнього є необхідність постійного самовдосконалення – як особистого, так і професійного.

Перспективою подальших досліджень убачаємо в розробці та впровадженні методичних рекомендацій викладачам закладів вищої освіти щодо формування їхнього позитивного іміджу.

Список використаних джерел

1. Анкета «Імідж викладача» Retrieved from https://docs.google.com/forms/d/1jedQusACwI78dGk_vai5vsuUJCaW3kL5DxR9f8tBs10/edit
2. Бусыгина Т. А. Индивидуальный имидж как социально-перцептивный компонент профессиональной компетентности преподавателя вуза (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Самара: 2004.
3. Бутенко Н. Формування і презентація іміджу викладача як складова його професійно-педагогічної культури та запорука ефективної діяльності. Вісник Львівського університету: Серія педагогіка, Вип. 19. 2005.
4. Грейліх О. О. Мовленнєвий етикет як складова іміджу майбутнього викладача вищого навчального закладу. Психолінгвістика. 2012. Вип. 10. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILE=&_S21STR=psling_2012_10_4
5. Довга Т. Я. Компетентность личности во времени как имиджевая характеристика современного преподавателя: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Совершенствование преподавания в современном вузе: теория и практика, анализ и оценка». Минск: 2012.
6. Донская Л. Ю. Психологические условия формирования имиджа преподавателя высшей школы. (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Ставрополь: 2004.
7. Ісаченко В. В. Формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи. (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Одеса: 2007.
8. Марченко О. Особистість викладача ВНЗ у процесі формування професійно-особистісного іміджу студентів. Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 15. С. 194–199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm__15_40.

9. Прус Н. О. Формування професійного іміджу майбутнього викладача іноземних мов: (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Дніпро: 2017.
10. Романовська О. О. Поняття і структура іміджу сучасного викладача вищої школи. Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. 2016. № 2. С. 135–146.
11. Сысоева Е. Ю. Рефлексивный анализ имидж-образующих характеристик преподавателя вуза. Азимут научных исследований: педагогика и психология. 2017. Т. 6. № 4 (21). С. 209–213.
12. Тараканова А. А. Имидж как динамическая характеристика личностных и профессиональных качеств преподавателя. Педагогическое образование в России. 2012. № 3. С. 70–75.
13. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи. Київ: Кондор, 2011.
14. Фатальчук С. Д., Якущенко С. І. Позитивний імідж сучасного викладача вищої школи: актуальність та перспективи наукових розвідок. Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». 2017. Вип. № 10.

References

1. *Questionnaire "Teacher's Image"* Retrieved from https://docs.google.com/forms/d/1jedQusACwI78dGk_vai5vsuUJCaW3kL5DxR9f8tBs10/edit
2. Busyigina, T.A. (2004). *Personal Image As a Social Perceptive Component of Higher Education Teacher's Professional Competence*. (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Samara [in Russian].
3. Butenko, N. (2005). *Teacher's Image Formation And Presentation As A Part Of Professional Pedagogical Culture And Guarantee Of Effective Work*. Visnyk of the Lviv University. Series Pedagogics, Issue 19 [in Ukrainian].
4. Hreilikh, O.O. (2012). *Language Etiquette As A Part Of A Future Higher Education Teacher's Image*. Psycholinguistics. Issue 10. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=psling_2012_10_4 [in Ukrainian].
5. Dovga, T.Y. (2012). *Competence Of A Personality In Time As A Modern Teacher's Image Characteristic: Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia "Development Of Teaching In A Modern Higher Educational Establishment: Theory And Practice, Analysis And Evaluation"*. Minsk [in Belarus].
6. Donskaya, L.J. (2004). *Psychological Conditions Of A Higher Education Teacher's Image Formation*. (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Stavropol [in Russian].
7. Isachenko, V.V. (2007) *Formation Of Professional Pedagogical Image Of Future Higher Education Teachers*. (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis). Odesa [in Ukrainian].
8. Marchenko, O. (2015). *A Higher Education Teacher's Personality In The Process Of Students Professional Individual Image Formation*. Sources Of Pedagogical Skill. Series: Pedagogical Science. Issue. 15. P. 194-199. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm__15_40.
9. Prus, N.O. (2017). *Formation Of A Future Foreign Languages Teacher's Image: (Abstract from PhD in Pedagogical Sciences Thesis)*. Dnipro [in Ukrainian].
10. Romanovska, O.O. (2016). *Definition And Structure Of A Modern Higher Education Teacher's Image*. Theory and Practice of Social System Management: Philosophy, Psychology, Pedagogics, Sociology. № 2. P. 135-146 [in Ukrainian].
11. Syisoeva, E.J. (2017). *Reflexive Analysis Of Image Forming Characteristics Of A Higher Education Teacher*. Azimuth Of Scientific Research: Pedagogics And Psychology. Т. 6. № 4 (21). P. 209-213 [in Russian].
12. Tarakanova, A.A. (2012). *Image As A Dynamic Characteristic Of A Teacher's Personal And Professional Qualities*. Pedagogical Education In Russia. № 3. P. 70-75 [in Russian].
13. Turkot, T.I. (2011). *Pedagogic Of Higher School*. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].

14. Fatalchuk, S.D. & Yakushchenko, S.I. (2017). *Positive Image Of A Modern Higher Education Teacher: Relevance And Potential Of Scientific Research*. Visnyk of the Cherkassy University. Series "Pedagogical Science". Issue. № 10 [in Ukraine].

PLACHYNDA Tetiana, The Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Professional Pedagogies and Human Sciences Department, Flight Academy of National Aviation University;

DOVGA Tetiana, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Pedagogy of Preschool and Primary Education, Central Ukrainian State Pedagogical University named after Vladimir Vinnichenko;

LEVCHENKO Oksana, Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of the Ukrainian and Russian Languages Department, Donetsk National Medical University.

INTERPRETING EVALUATIVE JUDGEMENTS OF EDUCATION ACTIVITY SUBJECTS REGARDING THE UNIVERSITY TEACHER'S IMAGE

Abstract. *The article deals with the problem of a higher education teacher's image. Taking into consideration the standards of modern time and innovation views of college kids, the authors asked educational process subjects (teachers and students) to express their ideas about a modern teacher's image. The questionnaire "Teacher's Image" created by the authors was posted in social media FaceBook and allowed to question a big number of teachers and students anonymously. The questions of the questionnaire were both about personal appearance and professional competence. The respondents named five characteristics of positive and negative image of a teacher as well. In general, the answers as for the positive image of a higher education teacher did not differ considerably. The majority of the respondents noticed that a teacher's inner world, professionalism and humane treatment of students are the base of the positive image. As for the negative image the respondents stressed the absence of: cooperation between a teacher and a student; an individual approach towards a student; good dress sense and creating own style; sense of humor; democratic teaching style; professional culture; the ability to control own emotions and general state; the ability to predict and resolve conflicts. The research conducted allowed finding out what exactly must be done to form the positive image of a teacher and thus the further research will be aimed at the development and implementation of recommendations as for formation of the positive image of a higher education teacher.*

Key words: *a teacher's image; professional competence; professional qualities; a teacher's personal appearance; a higher education teacher's personality.*

*Одержано редакцією: 25.08.2019 р.
Прийнято до публікації: 05.09.2019 р.*